Helena'nın Rüyaları

EDUARDO GALEANO

Resimleyen

ISIDRO FERRER

Delidolu

2. baskı

EDUARDO GALEANO

Montevideo, 1940-2015

Gençliğinde pek çok farklı işte çalışan Eduardo Galeano on dört yaşında ilk politik çizgi romanını Sosyalist Parti'nin haftalık yayın organı *El Sol*'a satmıştır. Gazetecilik kariyerine ise 1960'lı yıllarda *Marcha*'da editör olarak başlamıştır. 1973'te askeri darbe sonucu iktidarın değişmesi üzerine hapse girmiş, ardından sürgüne gönderilmiştir. 1985'te Montevideo'ya dönmüştür. Galeano, onlarca dile çevrilmiş pek çok kitabın yazarıdır.

En önemli özelliklerinden biri edebi türler arasındaki sınırları aşmaya cesaret etmesidir. Eserlerinde hikâye, şiir ve belgesel metinler birbirine karışırken yüreğin ve sokağın sesleri, gerçek ve hatıraların harmanlanmasıyla yükselir. Pek çok ödülün sahibi olan yazar, 2015 yılında Montevideo'da vefat etmiştir.

EDUARDO GALEANO

Helena'nın Rüyaları

ISIDRO FERRER

2. baskı

Helena'nın Rüyaları

© 2011, Eduardo Galeano
© 2011, Isidro Ferrer
© 2013, Tudem Yayın Grubu • 1476/1 Sk. No: 10/51
Alsancak - Konak/İZMİR

İlk baskı 2011'de, İspanya'da *Los sueños de Helena* adı ile
Libros del Zorro Rojo tarafından yapılmıştır.
Proje Editörü: Alejandro García Schnetzer
Bu kitabın telif hakları Anatolialit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

ISBN: 978-605-5060-21-3

Birinci Baskı: Ekim 2014 (2000 adet)
İkinci Baskı: Şubat 2016 (2000 adet)

Yayınevi sertifika no: 11945 Matbaa sertifika no: 26886

Türkçeleştiren: Altuğ Akın
Yayına Hazırlayan: Tuğçe Akyüz

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy/Ankara
0 312 284 18 14

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.nin
tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

Helena'nın Rüyaları

EDUARDO GALEANO

Resimleyen

ISIDRO FERRER

Deli Dolu

Helena'ya
Eduardo Galeano

Elena'ya
Isidro Ferrer

Giriş

Karım Helena her sabah kahvaltıda, gece gördüğü eşsiz rüyaları anlatarak beni küçük düşürür.

Sanki geceleri sinemaya gider ve her seferinde yeni bir rüya onu beklemektedir.

O, rüyalarını anlatırken ben sessizce kahvemi yudumlarım.

Doğru olan susmamdır, çünkü hatırlamayı becerdiğim az sayıda rüya da utanç verici saçmalıktan başka bir şey değildir.

Ben de intikamımı, onun rüyalarını yazarak alırım.

İşte farklı kitaplarıma sığınmış bu rüyalar bu sayfalarda bir araya geldi ve burada daha da güzelleşti.

Isidro'nun eserleri, bu rüyalara en iyi biçimde eşlik ediyor.

Eduardo Galeano

Gece

Helena çocukken bir gece uykuya dalmış. Rüyasında yatağından kaçıyormuş.

Günlerden pazarmış gibi bembeyaz giyinip hiç ses çıkarmadan arka bahçeye inmiş ve gecenin sırlarını keşfetmek üzere bir köşeye kurulmuş. Tucumán gecesinin sırlarım...

Anne babası ve kardeşleri çoktan uyumuşlar.

Gecenin nasıl yükseldiğini, ayın ve yıldızların nasıl gezindiklerini görmek istemiş Helena. Biri ona yıldızların hareket ettiğini, bazen düştüklerini ve gece ilerledikçe renk değiştirdiklerini anlatmış çünkü.

Geceyi keşfedeceği o gece boyunca Helena gözlerini kırpmadan gökyüzüne bakmış. Sırtı ağrımış, gözleri acımış, gözkapakları ağırlaşmış ama vazgeçmeden bakmayı sürdürmüş. Bakmış da bakmış, bakmaya devam etmiş ama ne gökyüzü değişmiş ne de yıldızlar yerlerinden kıpırdamış.

Günün ilk ışıklarıyla uyanmış Helena ve gözleri dolu dolu olmuş.

Sonra gecenin, sırlarının keşfedilmesini istemediği düşüncesiyle kendini avutmuş.

Rüyalar ülkesine yolculuk

Helena bir at arabasında rüyaların görüldüğü ülkeye gidiyor.

Hemen yanı başında, koltukta köpeciği Pepa Lumpen oturuyor.

Pepa'nın kolunun altında, yanında getirdiği ve rüyalarında görev alacak tavuk duruyor.

Helena maskeler ve rengârenk çaputlarla dolu kocaman bir bavul getirmiş.

Yol insanlarla dolu.

Rüyalar ülkesine yürüyen insanlar, görecekleri rüyaları prova ederken öyle çok gürültü çıkarıyor ve şamata yapıyorlar ki Pepa dikkatini tam olarak toplayamadığı için homurdanıp inliyor.

Yolculuk eden ev

Eskiden bizim olan, ancak öyle ya da böyle terk etmek zorunda kaldığımız için artık bize ait olmayan bir evin merdivenlerinde oturmuş denize bakıyoruz.

Ayağa kalkıyoruz. Ağır adımlarla uzaklaşırken, Helena'nın elinde bir ip olduğunu ve ipi, bizimle gelebilsin, bizi takip edebilsin diye eve bağladığını fark ediyorum.

Evin tekerlekleri var.

Rüyalar ülkesi

Dev bir açık hava panayırı burası.

Büyücülerin şapkalarından şarkı söyleyen marullarla parlak biberler sarkıyor ve rüyalarını takas etmek isteyen insanlar dört bir yandalar. Yolculuk rüyasını bir aşk rüyasıyla değiştirmek isteyenler, güldürücü bir rüyayı, insanı şöyle güzelce ağlatan bir rüyayla değiştirmek isteyenler var.

Bir adam, karşısına dikilmiş biri yüzünden darmadağın olmuş rüyasının parçacıklarını arıyor. Söylene söylene parçaları toplayıp bir araya getiriyor ve alacalı bulacalı bir bayrak yapmaya çalışıyor.

Rüya sucusu, uyurken susayanlara su getirmiş, sırtındaki güğümden büyük bardaklara su dolduruyor.

Bir kulede, beyaz entari giymiş, saçları ayaklarına kadar uzanan bir kadın saçlarını tarıyor. Taraktan rüyalar saçılıyor. Saçlardan yayılan rüyalar, tüm karakterleriyle havaya karışıyor.

Juana

Helena rüyalar pazarında dolanıyor, satıcılar yere kurdukları rüyalarla dolu tezgâhlarının başındalar.

Helena'ya arkadaşı Juana Inés de la Cruz[1] ve gecelerdir rüya göremediği için epey üzgün olan dedesi eşlik ediyor.

Juana dedesine badem ezmesinden, pamuktan ve düşünde uçabilmesi için kanatlardan yapılmış rüyaları seçmesine yardım ediyor. Adamcağız yanında o kadar fazla rüyayla ayrılıyor ki tümünü birden görebileceği bir gece asla olmayacak.

SWEETBONES

Beni düşlemeni istiyorum

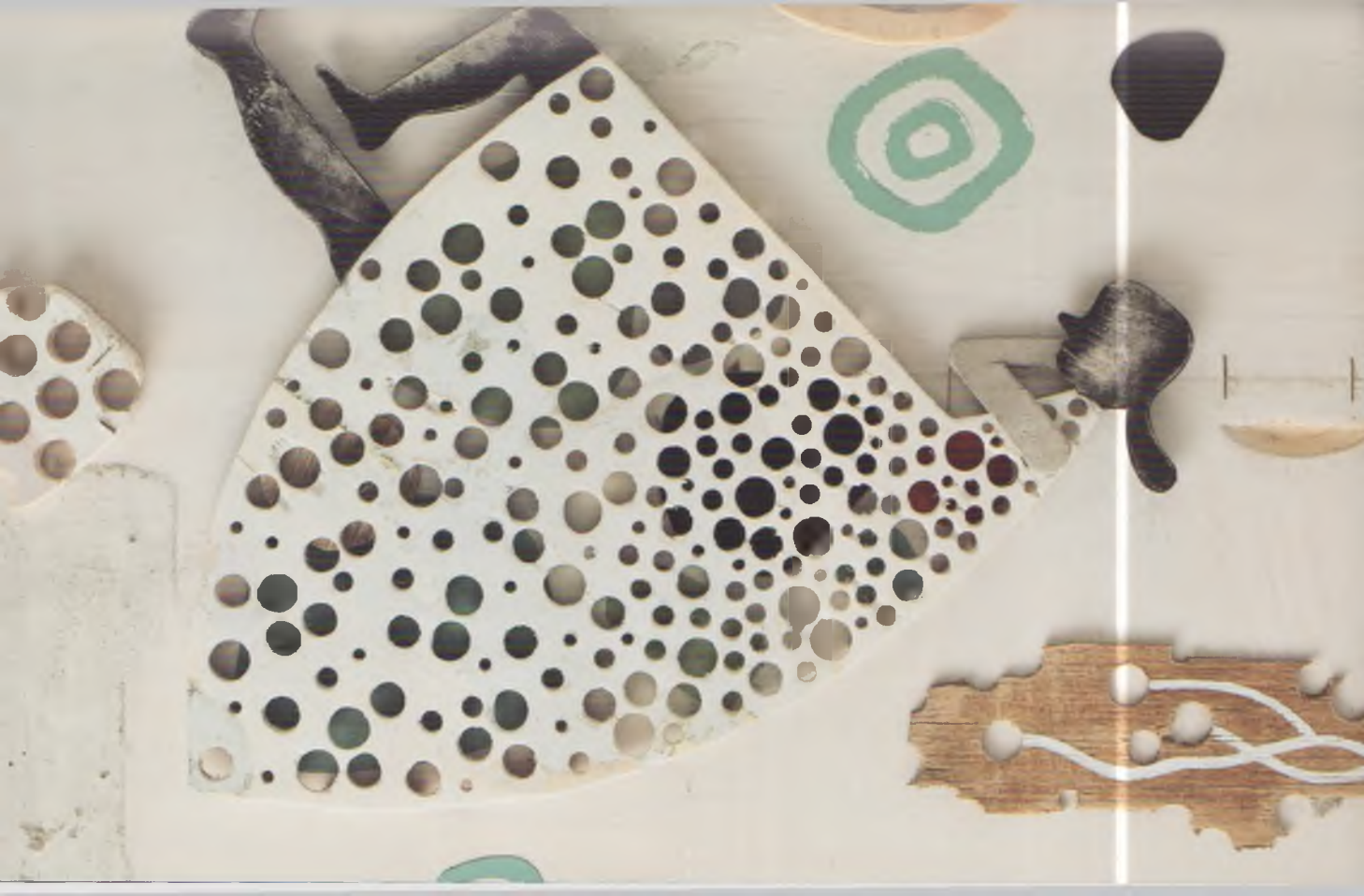
O gece, görülmek isteyen rüyalar sıraya girmişler.

Helena'nın hepsini birden görmesi mümkün değilmiş, hem de hiç.

Tanımadığı rüyalardan biri ona seslenmiş:

Beni gör, pişman olmayacaksın. Beni gör, mutlaka seveceksin.

Kuyrukta daha önce görmediği birkaç rüya daha varmış, ancak Helena her zamanki sevimsiz, davetsiz misafiri, şu ahmak rüyayı fark etmekte gecikmemiş. Ve yeni olduklarını iddia etseler de aslında yüksekten uçtuğu gecelerden tanıdığı başka rüyaları da.

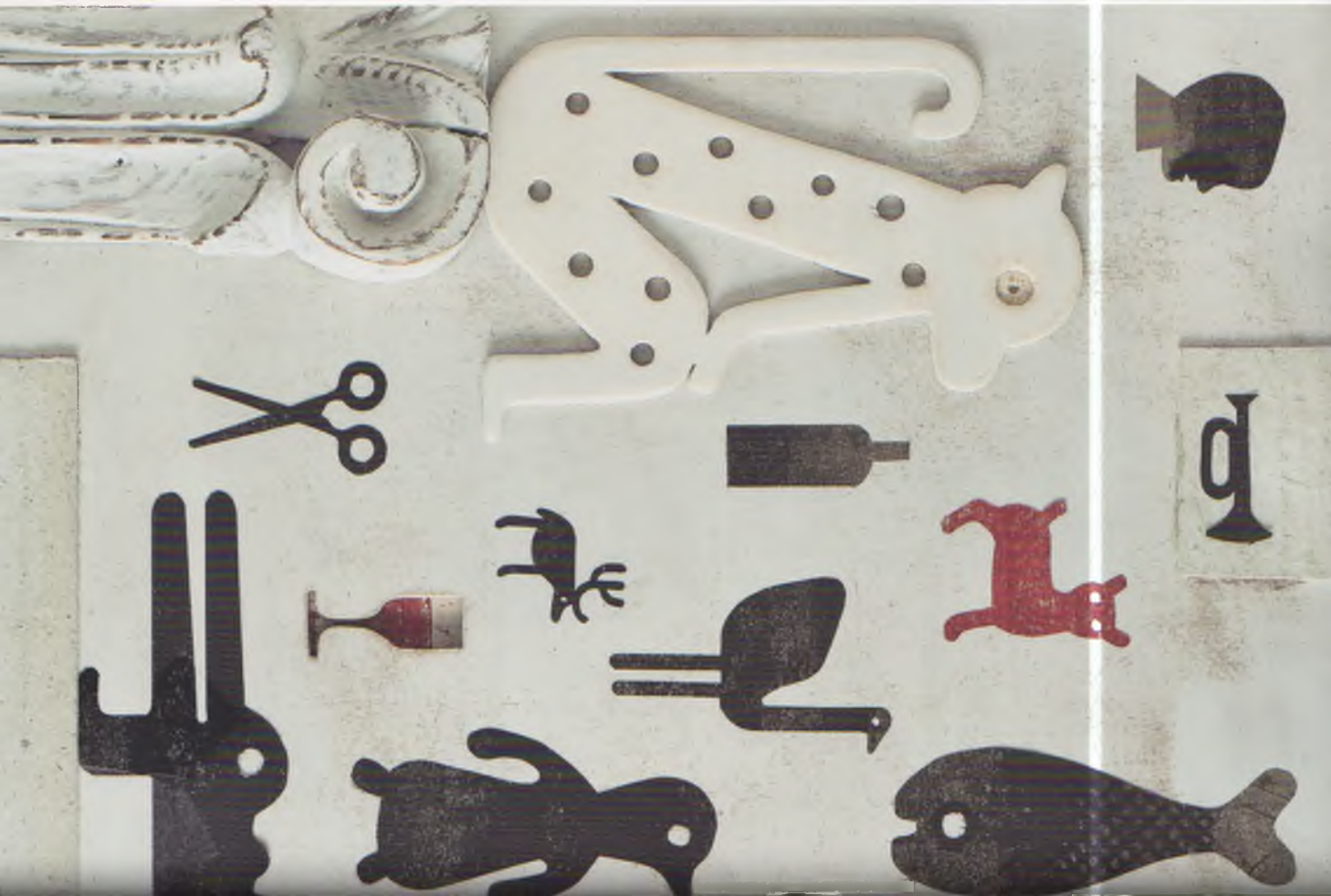

Adlar

Adlandırılmak isteyen insanlar, böcekler ve daha bir sürüsü adların evine gelmişler.

Çıngırdayan adlar, kulağa hoş gelen tınılar ve upuzun yankılanmalar vadediyorlarmış. Ev hep bu adları deneyen insanlar, böcekler ve başka şeylerle dolup taşarmış.

Helena rüyasında adların evini görmüş... Ve kendine daha düzgün bir ad arayarak dolanan köpek Pepa Lumpen'in de o evde olduğunu.

12
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

Kelimelerin evi

Kelimelerin evine şairler gelirmiş.

Eski cam kavanozlardaki kelimeler şairleri bekler ve seçilmek için adeta çıldırırlarmış: Onlara göz atan, koklayan, dokunan, tatlarına bakan şairlere yalvarırlarmış. Şairler kavanozları açar, kelimeleri parmaklarıyla yoklar, sonra dillerinin ucuna ya da burunlarına yaklaştırırlarmış.

Şairler hiç bilmedikleri kelimeleri ve bildikleri ama yitirdikleri kelimeleri ararlarmış.

Kelimeler evinde bir de renkler masası varmış. Renkler, kocaman kâselerin içinde sunulurmuş ve her şaire ihtiyacı olan renk ikram edilirmiş: Limon sarısı ya da güneş sarısı, deniz mavisi ya da duman mavisi, şarap kırmızısı, kan kırmızısı ya da mühür kırmızısı...

P

Arkadaş

Tek koluyla ikimizi birden kucaklamış.

Kolu daha önceden olduğu gibi çok uzunmuş ama vücudunun geri kalanı küçülmüş, ufacık kalmış. Bu yüzden Helena rüyasında gördüklerinden şüphe duyup, inanmakla inanmamak arasında kalmış.

Julio Cortázar[2] halen deneme aşamasında olmasına rağmen işe yarayan bir Japon icadı makine tarafından yaşama döndürülebildiğini, ancak makinenin bir hata sonucu kolu dışında tüm vücudunu ufacık bıraktığını anlatmış.

Julio yaşayanların duygularının bir mektup gibi ölülere ulaştığını ve ölümünün bizlere yaşattığı acıya kahrolduğu için hayata dönmeye karar verdiğini de dile getirmiş.

Ayrıca ölü olmanın sıkıcılığından bahsetmiş.

Bir de, bunun hakkında bir hikâye yazmak istediğinden.

Kehanetler

Helena rüyasında ateşi koruyanları görmüş. Yoksul mu yoksul yaşlı kadınlar, kenar mahallelerinin mutfaklarında koruyorlarmış ateşi ve onu canlandırmak için avuç içlerine hafifçe üflemeleri yeterliymiş.

Kayıp rüyalar

Rüyalar bir adaya bırakılıp terk edilmişler.

Neden ve nasıl olduğu bilinmez ama bir tekneyle yakınlarından geçen Claribel Alegría[3] rüyaları bir şeritle güzelce sarmalamış ve yanında götürmüş.

Ancak evdeki çocuklar saklanmaya çalışan rüyaları keşfetmişler ve buldukları harika kostümleri denemek istemişler.

Sonra, çalan telefon Helena'yı uyandırdı. Karşısında çaresizlik içindeki Claribel vardı. Tanrı'nın hırçın melekçiklerini durdurmaya çalışan Claribel, Helena'ya sordu: *Ne yaptım, senin rüyalarına ne yaptım?*

Liman

Büyükanne Raquel öldüğünde kördü. Ancak uzun zaman sonra, Helena'nın rüyasında gözleri görüyormuş.

Büyükanne rüyada ne çok ihtiyarmış ne de bir avuç yorgun kemikten ibaretmiş: Uzaklardaki Besarabia'dan beri denizi aşan dört yaşında bir çocukmuş ve bir gemi dolusu göçmenden biriymiş. Geminin güvertesindeki büyükanne, Helena'dan onu kucağına almasını istemiş, çünkü gemi karaya yanaşmak üzereymiş ve Buenos Aires limanını görmek istiyormuş.

Böylece, kör büyükanne ömrünü geçireceği, hiç bilmediği bir ülkenin limanını torununun kucağında görmüş, Helena'nın rüyasında.

Dans

Helena, kabarık etekli kadınlarla peruklu erkeklerin dans ederek dönüp durdukları, yerlere kadar eğilip reverans yaptıkları ve turlarına devam ettikleri bir müzik kutusunun içinde dans ediyormuş. Porselen fırıldaklar bir hayli komik ama sempatiklermiş ve onlarla müzik eşliğinde döne döne halkalar çizmek eğlenceliymiş. Ta ki Helena kayıp yere düşene ve bileğini incitene kadar.

Helena düşmenin şiddetiyle uyandığında sol ayağı çok ağrıyordu. Kalkmak istedi ama ayağının üstüne basamadı. Bileği iyice şişmişti.

"Başka bir ülkede düştüm," diye itiraf etti, "başka bir zamanda."

Ama bunu doktora söyledi mi bilmiyorum.

Sürgünün sonu - 1

Rüyasında valizini kapatmak istediğini ama beceremediğini görmüş.

Mümkün değilmiş.

Elleriyle bastırmış, dizleriyle yüklenmiş, valizin üstüne oturmuş, hatta ayaklarıyla üstüne basmış ama valiz hiç oralı olmamış.

Valiz, kapatılmasına izin vermemiş.

Sürgünün sonu - 2

Helena Buenos Aires'e dönmüş ama hangi dilde konuşulur, hangi para kullanılır bilmiyormuş.

Pueyrredón ve Las Heras caddelerinin kesiştiği yerde, 60 numaralı otobüsü beklemiş. Bir türlü gelmeyen ve asla gelmeyecek olan 60 numaralı otobüsü.

Sürgünün sonu - 3

Helena'nın gözlük camları kırılmış ve anahtarlarım kaybetmiş. Tüm şehirde, dükkânlarda emekleyerek, adeta kör gibi anahtarlarını aramış durmuş. En sonunda bulduğunda anahtarlar deliklere girmiyormuş.

Uluslararası telefon görüşmesi

Helena, rüyasında Pilar ve Antonio'yla telefonda konuştuğunu ve telefon kablolarını aşarak onu ta Katalonya'dan kucaklamak istediklerini görmüş. Pilar ve Antonio kaydırağa biner gibi telefonun ahizesine sıçramışlar ve kayarak Montevideo'daki evimize ulaşmışlar.

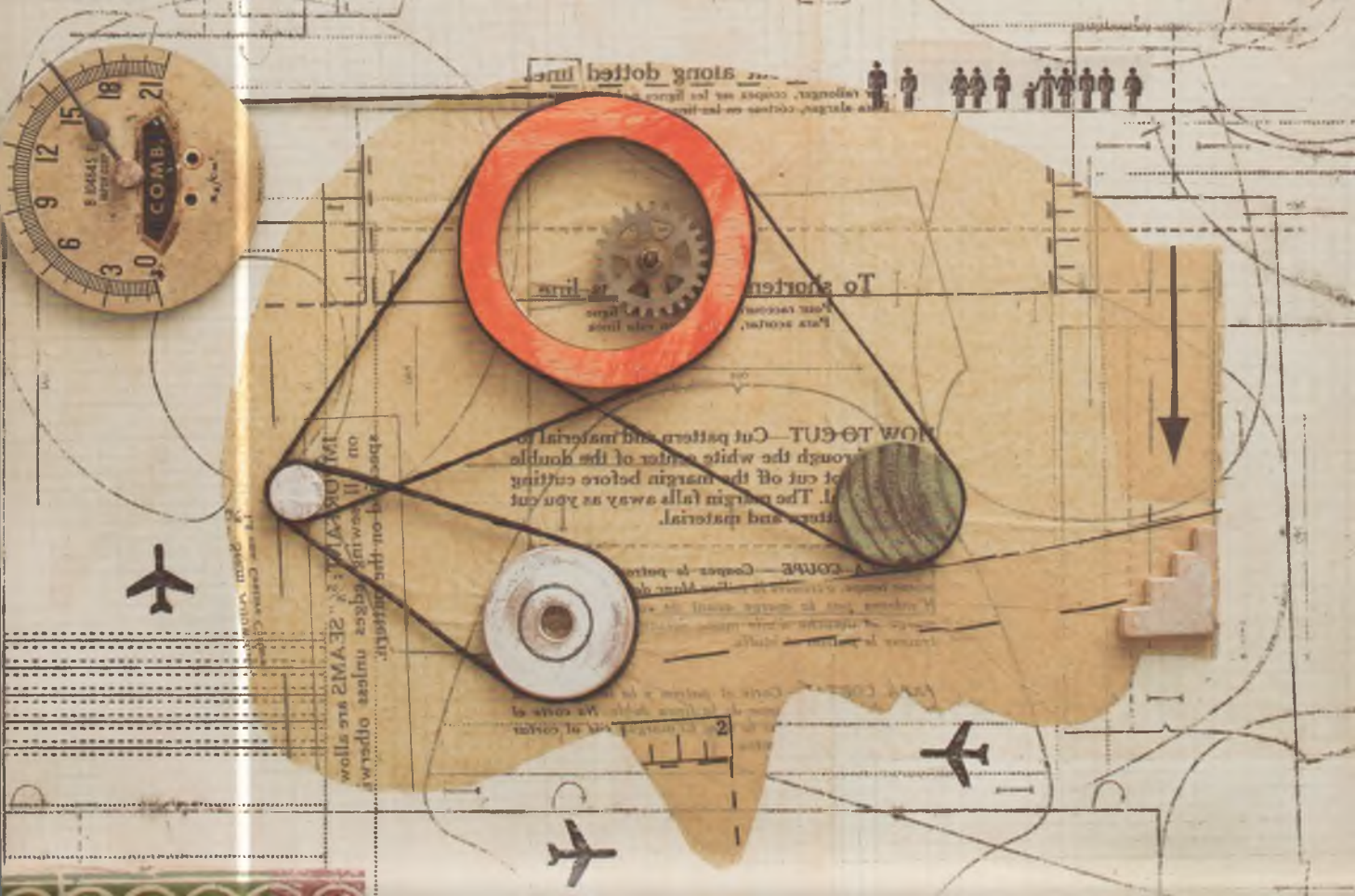
Korku imparatorluğu

Helena rüyasında bizi görmüş.

Bir havaalanındaymışız ve tüm havaalanlarında olduğu gibi bir makineden geçmek için sırada bekliyormuşuz. Makineden yastıklarımızı geçirmemiz gerekiyormuş.

Önceki gece kullanılan yastıklar cihazdan geçerken rüyalar okunuyormuş.

Makine, kamu düzeni için tehlikeli rüyaları tespit ediyormuş.

Rotası olmayan uçuş

Helena rüyasında bir uçakmış ve gecenin koynunda uçmaktaymış.

Aniden rotasından çıktığını, yolunu kaybettiğini ve nereye gitmekte olduğunu hatırlamadığını fark etmiş.

Yolcular, yani bedenine doluşmuş insanlar bu aksaklığı hiç de umursamamışlar. Yemekle, içmekle, tüttürmekle, muhabbetle ve dans etmekle meşgullermiş, çünkü ferah mı ferah bu uçakta müzik gayet güzelmiş ve hiçbir şey yasak değilmiş.

Bu arada Helena da endişelenmemiş. Hedefini ve kaderini kaybetmiş olsa da kanatları, yani göğe uzanmış kolları aya dokunup yıldızlar arasından süzülüyor, hiçbir yere doğru büyük bir keyifle geceyi katediyormuş.

Helena uyandığında havaalanmdaymış.

Ölümün üzerindeki pencere - 1

Helena Villagra gözlerini açamıyormuş çünkü gözleri yanıyor ve ağrıyormuş. Gözkapaklarını ovuşturmuş, ama kaşları ve kirpikleri yerlerinden çıkacak gibi olmuş. Helena bir sinema salonundaymış. En sonunda bakmayı başardığında, kara bir ekran görmüş.

Ölümün üzerindeki pencere - 2

Alberto'nun külleri artık Tucumán topraklarında uzanıyor; oradaki çayırlarda yeşeriyor, filizleniyor. Şapkası Helena'ya miras kaldı.

Helena uykuya daldığında Alberto'nun şapkası da uyumuş ve Helena'nın rüyasında şapka da rüya görüyormuş. Şapka rüyasında kanatlarını hareket ettirmiş ve içine büzüşmüş Helena'yla birlikte oradan oraya, döne döne uçmuş da uçmuş.

Helena dönüp durmaktan başı dönmüş bir halde uyandı.

Pepa

Yıllar Pepa Lumpen'i fazlasıyla yıprattı. Artık havlamıyor, hatta olduğu yere yığılıveriyordu. Kedi Martinho yanına yanaşıp yüzünü yaladığında her zamankinin aksine ona hırlamıyor, dişlerini göstermiyordu. Son gününde, onu öpmesine izin vermişti.

Ev sessiz ve onsuz kaldı.

Sonraki gecelerde, Helena rüyasında kendisini dibi çatlak bir tencereyle yemek yapmaya çabalarken görmüş. Bir de telefonla arayan Pepa'nın, onu yerin altında bıraktığımız için bize kızgın olduğunu.

Sevmek

Boşlukta döne döne sevişiyoruz ve etten bir topuz. Helena'nın rüyasındaki lezzetli, etrafa mis gibi kokular salan ve parıldayan etten top döne döne, dev bir salata kâsesinin dibine usulca yuvarlanıyor.

Küçük etten top, yani ben ve Helena, salatanın dibinden gökyüzünü azıcık görebiliyoruz. Marul yapraklarının, kereviz saplarının ve maydanoz ormanlarının arasından zar zor sıyrılıp, gecenin karanlığında yelken açmış birkaç yıldızı fark ediyoruz.

Rüyalara veda

Rüyalar yola çıkıyor.

Tren istasyonunda bir peronda, Helena, ıslanmış bir mendille onlara veda ediyor.

Çevirmenin Notları:

1 1651-1695 yılları arasında yaşayan şair ve matematikçi Juana Inés de la Cruz, İspanyolcadaki Meksika edebiyatının ilk isimlerinden biri olarak kabul edilir. Octavio Paz, 1982 tarihli *Juana Inés de la Cruz: Ya da inancın tuzakları* (Sor Juana Inés de la Cruz o las trampas de la fe) isimli kitabında kendisinin yaşadığı dönüşümü derinlemesine ele almıştır.

2 1914-1984 yılları arasında yaşayan Arjantinli yazar Julio Cortázar, çağdaş İspanyolca edebiyata yön veren isimlerin en önemlilerinden biri olarak kabul ediliyor. Cortázar'ın roman ve kısa hikâye türünde yarattığı eserler onlarca dile çevrildi ve farklı dallarda birçok sanatçıya ilham verdi.

3 Nikaragualı edebiyatçı, gazeteci ve yazar Clara Isabel Alegría Vides, çağdaş Güney Amerika Edebiyatı'nın önde gelen isimlerinden biri. 2006 yılında Neustadt Uluslararası Edebiyat Ödülü'nü kazanan Alegría, Nikaragua'da Somoza diktatörlüğüne karşı mücadele veren Sandinista hareketine verdiği destekle tanınıyor.

Helena'nın Rüyaları hakkında

Bu kitapta bir araya gelen hikâyeler, ilk kez yayımlanan "Yolculuk Eden Ev" *dışında, Eduardo Galeano'nun aşağıdaki eserlerinde yer almıştır:*

Yaratılış - Ateş Anıları (Memoria del fuego/los nacimientos, 1982)

Kucaklaşmanın Kitabı (El libro de los abrazos, 1989)

Yürüyen Kelimeler (Las palabras andantes, 1993)

Zamanın Ağızları (Bocas del tiempo, 2004)

Aynalar (Espejos, 2008)

İçindekiler

8 ... Gece
11 ... Rüyalar ülkesine yolculuk
14 ... Yolculuk eden ev
16 ... Rüyalar ülkesi
18 ... Juana
20 ... Beni düşlemeni istiyorum
23 ... Adlar
26 ... Kelimelerin evi
28 ... Arkadaş
30 ... Kehanetler
32 ... Kayıp rüyalar
34 ... Liman
36 ... Dans
38 ... Sürgünün sonu - 1
40 ... Sürgünün sonu - 2
42 ... Sürgünün sonu - 3
44 ... Uluslararası telefon görüşmesi
46 ... Korku imparatorluğu
48 ... Rotası olmayan uçuş
50 ... Ölümün üzerindeki pencere - 1
52 ... Ölümün üzerindeki pencere - 2
54 ... Pepa
56 ... Sevmek
59 ... Rüyalara veda

ISBN: 978-605-5060-21-3

www.delidolu.com.tr

ISIDRO FERRER

Madrid, 1963

Sahne sanatları mezunu olan Isidro Ferrer, günümüzün en tanınmış görsel sanatçıları arasındadır. Ferrer "hoşuna giden şeyler" hakkında şöyle der: "Mavi renkler arasından mavi hoşuma gider. Köpeklerden at yeleli olanlar. Tahta bir kütlede, bir pul ya da bozuk parada gizli yüzler bulmayı severim. Yapraklardan ise kitap yapraklarını severim."

Pek çok ödülün sahibi olan sanatçının eserlerinden bazıları şunlardır: *El vuelo de la razón* (Aklm Uçuşu – İspanyol Kültür Bakanlığı En İyi Kitap Tasarımı Ödülü, 1993); *En cosme i el monstre* (Cosme ve Bir Canavar - Crítica Serra d'Or Ödülü, 2000); *Yo me lo guiso, yo me lo como* (Pablo Neruda'nın Sorular Kitabı – İspanya Profesyonel Tasarımcılar Derneği Ödülü, Cálamo En İyi Kitap Ödülü, 2006).

"Helena rüyasında bizi görmüş. Bir havaalanındaymışız ve tüm havaalanlarında olduğu gibi bir makineden geçmek için sırada bekliyormuşuz. Makineden yastıklarımızı geçirmemiz gerekiyormuş. Önceki gece kullanılan yastıklar cihazdan geçerken rüyalar okunuyormuş. Makine, kamu düzeni için tehlikeli rüyaları tespit ediyormuş."

Eduardo Galeano bu kitabında karısı Helena'nın rüyalarını kaleme aldı. Dostlar, yabancılar, yolculuklar, sürgünler ve kucaklaşmalar üzerine olan *Helena'nın Rüyaları*'na Isidro Ferrer'in eserleri eşlik ediyor.

ISBN: 978-605-5060-21-3

9 786055 060213

www.delidolu.com.tr